

Кафедра соціальної роботи та мовної підготовки

Схвалено:

На засіданні кафедри соціальної роботи та мовної підготовки

Протокол № 10 від 23 червня 2024 р.

Завідувач кафедри Лариса ОЛЕКСІЄНКО

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»**

Спеціальності: 231 Соціальна робота

Освітнього рівня: перший (бакалаврський) рівень

Освітньої програми: «Соціальна робота»

Спеціалізація: _____

Розробники силабусу навчальної дисципліни:

Луканська Галина Анатоліївна – ст. викл. кафедри соціальної роботи та мовної підготовки

Викладач:

Луканська Галина Анатоліївна – ст. викл. кафедри соціальної роботи та мовної підготовки

Силабус розглянуто на засіданні кафедри соціальної роботи та мовної підготовки

Протокол № 10 від 23 червня 2024 р.

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Теорія соціальної роботи
Шифр та назва спеціальності	231 Соціальна робота
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	обов'язкова
Кількість кредитів і годин	5 кредити / 150 годин
Розподіл годин	Лекції – 26 год. Семінарські заняття – 26 год. Самостійна робота – 98 год.
Терміни вивчення дисципліни	1 семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	екзамен
Сторінка дисципліни на сайті	

2. Загальна інформація про викладача. Контактна інформація

ПІБ викладача	Луканська Галина Анатоліївна
Посада	старший викладач
Контактна інформація викладача	
E-mail	lukanska@ki-maup.com.ua
Контактний телефон	+380951552752
Телефон кафедри	—
Графік консультацій	Згідно з розкладом на відповідний семестр
Портфоліо викладача	—

3. Анотація курсу

4. Семестр: I семестр

Мова навчання: українська.

Ключові слова: теорії, концепції, суб'єкти, об'єкти, методи, форми, принципи, соціальна робота, соціальна політика.

Мета курсу: сформувати у студентів цілісне уявлення про основи соціальної роботи як наукової теорії, навчальної дисципліни та професійної діяльності, створити можливості для застосування студентами критичного аналітичного мислення до об'єктів, процесів та закономірностей соціальної роботи.

Предмет курсу: сукупність сформованих у процесі пізнавальної, практичної діяльності уявлень, концепцій, понять, які відображають закони, закономірності, принципи, моделі, тенденції розвитку соціальної роботи.

Програмні компетентності:

ЗК-2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

СК-1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів

(психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).

СК-11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із урахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, тендерних, етнічних та інших особливостей.

Результати навчання:

ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПРН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПРН 8. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

4. Зміст курсу

Модуль 1. Теорія соціальної роботи та її складові елементи

Тема 1. Зміст соціальної роботи, об'єкт і предмет її дослідження.

Соціальна робота як наукова теорія. Особливості і специфіка об'єкта соціальної роботи. Зміст, функції та структура соціальної роботи. Основні принципи соціальної роботи. Зв'язок соціальної роботи з іншими галузями наукового знання.

Тема 2. Категорії та закономірності соціальної роботи

Поняття категорії. Класифікація категорій. Загальнофілософські категорії та їх використання в соціальній роботі. Категорії соціальних наук, які використовуються у соціальній роботі. Категорії соціальної роботи. Поняття закономірності. Підстави для класифікації закономірностей соціальної роботи. Закономірності соціальної роботи як специфічного виду діяльності.

Тема 3. Методи соціальної роботи, їх класифікація, загальна характеристика

Класифікація методів соціальної роботи. Метод індивідуальної соціальної роботи. Форми проведення індивідуальної соціальної роботи. Ресурси індивіда як важливий елемент індивідуальної соціальної роботи. Метод групової соціальної роботи. Основні моделі групової роботи та їх мета. Правила організації групової соціальної роботи. Категорії клієнтів, на які орієнтована групова соціальна робота. Позитивні чинники групової соціальної роботи.

Тема 4. Нормативно-правові засади соціальної роботи

Соціальна робота і соціальна політика. Походження та сутність соціальної політики. Становлення соціальної політики як об'єкта наукового знання. Мета та завдання соціальної політики. Об'єкт та суб'єкт соціальної політики. Формування нової моделі соціальної політики та її зв'язок з соціальною роботою. Правове регулювання соціальної роботи за кордоном. Українське законодавство, що регулює питання соціальної роботи.

Модуль 2. Теорії соціальної роботи

Тема 5. Психолого-орієнтовні теорії соціальної роботи

Психолого-орієнтовні теорії соціальної роботи: психодинамічна, екзистенціональна, гуманістична, теорія кризового втручання. Значення психодинамічної моделі соціальної роботи. Основні концепції та теорії психодинамічної моделі. Психоаналітичний підхід З. Фрейда. Екзистенціональна модель соціальної роботи. Гуманістична модель соціальної роботи. Криза, стрес, конфлікт. Подолання кризи. Кризове втручання як модель практики соціальної роботи.

Тема 6. Соціологічно-орієнтовані теорії соціальної роботи

Соціологічно-орієнтовні теорії соціальної роботи: системна теорія, соціально-екологічна,

соціально-радикальна теорії. Системна модель соціальної роботи. Розвиток та становлення соціально-екологічної моделі СР. Базові концепції екологічного підходу. Основні підходи до соціально-екологічної моделі. Підходи радикальної філософії в соціальній роботі. Радикальна практика соціальної роботи як соціальна дія. Феміністський підхід у соціальній роботі.

Тема 7. Комплексно-орієнтовні теорії соціальної роботи

Комплексно-орієнтовні теорії соціальної роботи: рольова, соціально-педагогічна, когнітивна-біхевіористська. Теорія ролей та стигматизації. Поняття теорії ролей в соціальній роботі. Класифікація ролей та їх значення в соціальній роботі. Роль як продукт взаємодії між людьми. Основні поняття соціально-педагогічної моделі. Соціально-педагогічні методи та технології соціальної роботи. Біхевіористські моделі СР. Когнітивні моделі СР. Когнітивно-біхевіористська модель СР.

Тема 8. Адаптивно-соціалізаційна теорія соціальної роботи

Соціалізаційні та адаптивні процеси в соціальній роботі. Адаптивно-соціалізаційна концепція соціальної роботи. Людина як суб'єкт-об'єкт соціальної роботи. Соціалізація і адаптація як базові процеси соціальної роботи. Механізм засвоєння нових соціальних ситуацій.

Тема 9. Постмодерністські погляди на соціальну роботу

Постмодерністські погляди на соціальну роботу: рефлексивно-терапевтичні, соціалістично-позитивістські, індивідуалістично-реформістські. Соціальна робота в епоху постмодерну. Три типи поглядів на соціальну роботу як фахову діяльність. Ідентифікації потреб, які висловлюють клієнти, та робота з ними. Роль соціальної роботи в здійсненні оцінки потреб.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: мультимедійне обладнання, комп'ютери, системи он-лайн тестування, платформа дистанційного навчання.

3. Політика курсу:

Лекційні та практичні заняття проводяться у аудиторіях Інституту та/або з використанням технологій дистанційного навчання на платформі Zoom за допомогою поєднання різних форм та методів навчання.

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених політикою оцінювання.

Тестування проводиться з використанням автоматизованих систем онлайн-тестування в синхронному або асинхронному режимах. Кількість балів за тест визначається відповідною системою в залежності від критеріїв (складності питання, наявності декількох правильних відповідей на питання тощо).

Робота на практичних заняттях передбачає опрацювання лекційного матеріалу з поєднанням таких форм і методів навчання, як дискусія, публічний виступ, тестування, кейс-завдання тощо.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ) мають за мету сформувати у студентів навички самостійних досліджень щодо теорії соціальної роботи й здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

Відвідування практичних занять є обов'язковим. Відпрацювання пропущених практичних занять відбувається в індивідуальному порядку під час консультацій (в очному режимі або в режимі on-line на платформі Zoom).

Система оцінювання та розподіл бюджету часу:

Поточний контроль

Тема / завдання	Форма контролю (звітності)/ макс. кількість балів	Бюджет навчального часу			Примітки
		Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Самостійна робота студента	

Тема 1.	ПР-2	2	2	5	
Тема 2.	ПР-2	4	4	10	
Тема 3.	ПР-3	4	4	10	
Тема 4.	ПР-3	2	2	5	
Підсумкове тестування за модулем 1	ПТ-10				
Тема 5.	ПР-3	4	4	10	
Тема 6.	ПР-3	2	2	5	
Тема 7.	ПР-3	4	4	10	
Тема 8.	ПР-3	2	2	5	
Тема 9.	ПР-3	2	2	5	
Підсумкове тестування за модулем 2	ПТ-10				
ІНДЗ-15				33	
ПК-40					
Всього:	100	26	26	98	

Умовні позначення: ПР – робота на практичних заняттях, ПТ – підсумкове тестування, ІНДЗ – індивідуальні навчально-дослідні завдання, ПК – підсумковий контроль (екзамен).

Підсумковий контроль:

Формою підсумкового контролю дисципліни є екзамен. Оцінювання результатів навчання здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі сумування оцінок за всі види контролю, які мали місце протягом семестру та оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту складати екзамен, – 35 балів). Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимально – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів).

Форма перевірки та оцінювання завдань самостійної роботи:

Індивідуальні завдання

Індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ) мають за мету сформувати у студентів навички самостійних досліджень щодо теорії соціальної роботи й здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

Тему ІНДЗ студенти обирають довільно на початку вивчення дисципліни, виконують її у позааудиторний час, а результати презентують – під час вивчення відповідної теми курсу у формі доповіді з презентацією.

ІНДЗ

Дослідити одну із наведених тем

1. Соціальна робота як сфера наукового знання.
2. Інституалізація науки про соціальну роботу, взаємодія суспільних запитів і теоретичних пошуків у цьому процесі.
3. Актуальність соціальної роботи як професії на сучасному етапі.
4. Історичне коріння розвитку соціальної допомоги в Україні.
5. Завдання студентів після опанування теорії та методики соціальної роботи.
6. Розширення сфери моральної свободи в регулюванні відносин між людьми в сучасних умовах.
7. Егоїзм і альтруїзм як протилежні принципи поведінки людей.
8. Соціальна робота як інститут сучасного цивілізованого суспільства.
9. Знання та досвід – запорука якісної роботи спеціаліста соціальної сфери.
10. Значення професійної етики та деонтології у вихованні соціального працівника.

11. Варіативність поняття «соціальна робота». Взаємозумовленість понять «соціальний», «спільний», «суспільний».
12. Вихідні принципи та цінності соціальної роботи.
13. Соціальна проблема та джерела соціальних проблем.
14. Рівні соціальної роботи (професійний, непрофесійний; державний, регіональний, місцевий, індивідуальний; мікро-, мезо-, макрорівень)
15. Соціальна робота в іменах (Мері Річонд, Алісе Саломон, Джейн Аддамс, Річард Каббот та ін.).
16. Етика як наука, зміст та сутність.
17. Деонтологія як наука, сутність та зміст.
18. Цінності соціальної роботи. Характеристика основних груп цінностей.
19. Етичні принципи соціальної роботи.
20. Професійні рішення та етичні дилеми соціальної роботи.

ІНДЗ оцінюється у 15 балів за наступними критеріями:

15 балів – чіткість і послідовність викладу матеріалу з наведенням актуальних статистичних та інформаційних даних у формі презентації, в повному обсязі володіє матеріалом та активно відповідає на питання учасників обговорення.

10 балів – чіткість і послідовність викладу матеріалу з наведенням актуальних статистичних та інформаційних даних у формі презентації, частково володіє інформацією, участі у дискусії не бере, відповісти на питання без допомоги викладача не може.

5 балів – студент виконав ІНДЗ з наведенням неактуальних статистичних та інформаційних даних без презентації, участі у дискусії не бере, відповісти на питання не може.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
75 - 81	C		
68 - 74	D	задовільно	
60 - 67	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика академічної доброчесності:

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

4. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота: навчальний посібник. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
2. Сучасні теорії соціальної роботи: Антологія соціальних відносин і туризму, [упор. Т. Семигіна]. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 160 с.
3. Теорія та історія соціальної роботи: навчальний посібник / уклад. О.О. Матрос; МОН України, Уманський державний пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань: Візаві, 2020. 244 с.
4. Чубук Р. Теорія соціальної роботи: методичні вказівки до вивчення курсу: методичні вказівки. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 76 с.

Допоміжні:

1. Купенко О.В. Соціальна робота: від теорії до практики: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2020. 192 с.
2. Лукашевич М.П., Шандор Ф.Ф. Соціологія соціальної роботи: теорія та практика: Підручник. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2018. 232 с.
3. Семигіна Т. Нові глобальні етичні принципи соціальної роботи // Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму. 2019. № 1. С. 70-85.
4. Ярошенко А., Семигіна Т. Гендерна компетентність у соціальній роботі: Як інвестувати феміністичні погляди у гендерно трансформаційну практику. Dallas: Primedia e-Launch LLC. URL: <https://bit.ly/3QlryOs>. 2022.

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної ради України URL: www.rada.gov.ua
2. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України URL: www.mon.gov.ua
3. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України URL: www.msp.gov.ua